

PRÍPRAVA OZBROJENÝCH SÍL NA PLNENIE ASISTENČNÝCH ÚLOH NA ÚZEMÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Viera Frianová^{*)}

ABSTRAKT

Príspevok sa zaoberá problematikou podieľania sa Ozbrojených síl Slovenskej republiky na plnení asistenčných úloh, pričom pozornosť autora je sústredená na otázky spojené s ich prípravou na riešenie krízových situácií a mimoriadnych udalostí v rámci národného krízového manažmentu. Keďže počas nasadenia na plnenie asistenčných úloh sa vysielaný personál dostáva do nebezpečných situácií na zvládnutie ktorých je potrebná okrem účinnej logistickej podpory, funkčnej výzbroje a techniky aj dostatočná pripravenosť príslušníkov ozbrojených síl, pozornosť autora sa v článku ďalej upriamuje na oblasť výcviku profesionálnych vojakov pre takýto typ nasadenia. Posledná časť príspevku je venovaná prieskumu názorov profesionálnych vojakov na ich pripravenosť na plnenie daných úloh.

Kľúčové slová:

ozbrojené sily, asistenčné úlohy, národný krízový manažment, príprava

ABSTRACT

This paper deals with the issue of the providing assistance tasks of the Armed Forces of the Slovak Republic. The main attention of the author is focused on the activities related to preparation of the SAF for crisis response deployment within the national crisis management. During crisis response deployment soldiers can get into dangerous situations. To manage these situations is necessary in addition to the effective logistics support, functional equipment and techniques also sufficient readiness of members of the SAF. Therefore, the author focuses her attention on the training of professional soldiers for this type of deployment. In the last part of the paper the author presents views of professional soldiers on their readiness to fulfil those tasks.

Key words:

the armed forces, assistance tasks, national crisis management, preparation

---

^{*)} Ing. Viera Frianová, PhD., Katedra manažmentu, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Demänová 393, 031 06 Liptovský Mikuláš 6, telefón: 0960/423534, e-mail: viera.frianova@aos.sk

1 ÚVOD

Ako naznačujú skúsenosti z posledných rokov, súčasný vývoj ľudskej populácie je pomerne často sprevádzaný živelnými pohromami, alebo prírodnými, technickými či technologickými katastrofami, ktorých dopady na spoločnosť sa prejavujú v podobe obrovských škôd a strát, ktoré si vyžadujú okamžité riešenie – okamžitý zásah. V dôsledku zmien bezpečnostného prostredia sa preto aj na Slovensku v poslednom období zdôrazňuje význam národného krízového manažmentu, v rámci ktorého zohrávajú svoju nezastupiteľnú úlohu aj Ozbrojené sily Slovenskej republiky (ďalej len OS SR). Prispôsobenie sa novému bezpečnostnému prostrediu znamená pre OS SR (okrem iného) aj výraznejšie angažovanie sa v nevojových operáciách (t. j. pri riešení krízových stavov a situácií) a to najmä formou plnenia asistenčných úloh v súčinnosti s orgánmi verejnej moci a poskytovania pomoci obyvateľstvu pri odstraňovaní následkov vzniknutých krízových situácií. Silnejúca potreba venovať danej problematike oveľa výraznejšiu pozornosť podnietila pracovníkov Katedry manažmentu Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši k riešeniu projektu výskumu a vývoja s názvom „Potenciál a limity logistickej podpory OS SR v operáciách nevojenského charakteru“, ktorého parciálne výsledky prezentujeme v nasledujúcej časti príspevku.

2 SPÔSOBILOSTI OZBROJENÝCH SÍL SR NA PLNENIE ASISTENČNÝCH ÚLOH A SPÔSOB ICH NASADENIA

Nasadenie príslušníkov OS SR na riešenie krízových stavov a krízových situácií nadväzuje na zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a na zákon č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorý ustanovuje úlohy, použitie, riadenie a velenie ozbrojených síl a ich prípravu. V zmysle daného zákona úlohy OS SR postihujú celé spektrum možných vojenských ohrození, vrátane použitia ozbrojených síl na odstraňovanie následkov výnimočného alebo núdzového stavu, na riešenie mimoriadnych udalostí i na boj proti terorizmu. „OS sú rozhodujúcou zložkou zabezpečenia obrany. Ich úlohou je brániť slobodu, nezávislosť, suverenitu, územnú celistvosť SR a pomáhať pri odstraňovaní následkov živelných pohrôm a katastrof ohrozujúcich ľudské životy alebo majetok vo veľkom rozsahu“ [2]. Medzi hlavné úlohy OS SR patrí aj poskytovanie pomoci obyvateľstvu SR v rámci národného krízového manažmentu. V zmysle platnej legislatívy SR sú profesionálni vojaci pri riešení pomoci obyvateľstvu počas krízových situácií v súlade so situačnými plánmi nasadzovaní: pri hrozbe vzniku vnútorných nepokojov ohrozujúcich verejný poriadok a bezpečnosť štátu, pri hrozbe teroristických útokov, pri hrozbe hromadnej migrácie osôb, pri živelných pohromách, pri priemyselných haváriách, pri rozsiahlych epidémiách osôb, pandémiách a epizootiách zvierat a pri rozsiahlych lesných požiaroch. Pomoc OS na území SR vychádza zo zásady subsidiarity, to znamená, že je možná až vtedy, keď ostatná pomoc nepostačuje. Rozhodnutie, či o túto pomoc požiadať, prináleží výhradne štátnym orgánom, obciam a vyšším územným celkom.

Vzhľadom na postavenie OS SR ako zložky Integrovaného záchranného systému SR môžu byť príslušníci OS nasadzovaní v rámci plnenia asistenčných úloh a odstraňovania následkov krízových situácií v súčinnosti s Policajným zborom SR a Hasičským záchranným zborom SR [7]. Základným predpokladom pre nasadenie ozbrojených síl je, že štátne orgány, miestne orgány a miestne obyvateľstvo nie sú svojimi kapacitami schopné krízu zvládať (uplatňovanie vyššie spomínanej zásady subsidiarity). „Nasadenie súčastí OS SR na odstraňovanie krízových javov v mieri je možné až po vyčerpaní všetkých síl a prostriedkov príslušného regiónu, príp. štátu ako celku“ [5]. Rozhoduje o ňom príslušný stupeň verejnej správy, príp. bezpečnostná rada, ktoré požiadajú o pomoc Generálny štáb OS SR (ďalej len GŠ OS SR).

Asistenčné úlohy sú výhradne vykonávané v súčinnosti s orgánmi verejnej moci, príp. s humanitárnymi organizáciami. Súčinnosť na zaistenie týchto úloh pri efektívnom a premyslenom využití dostupných zdrojov je podmienená nepretržitou komunikáciou a spojením so všetkými zainteresovanými organizáciami ako aj precíznym vymedzením konkrétnej úlohy jednotkám. Pôsobenie každej jednotky v každej asistenčnej úlohe vždy bude pod drobnohľadom mnohých záujmových skupín, čo môže mať neprimerane negatívny efekt na úspech jej činnosti. Preto sa popri vysokej disciplinovanosti, úrovni výcviku a úplnom pochopení úlohy zdôrazňuje potreba vysokej prepracovanosti nariadenia (operačného rozkazu) pre každú asistenčnú úlohu ako aj potreba uplatňovania nasledovných požiadaviek pri plnení týchto úloh [4]:

1. Koordinovať každú svoju činnosť s ostatnými účastníkmi operácie.
2. Definovať objektívne kritériá úspešnosti.
3. Odovzdať zodpovednosť za asistenčnú úlohu, hneď ako je to možné.

3 PRÍPRAVA AKO DÔLEŽITÝ PREDPOKLAD EFEKTÍVNEHO PLNENIA ASISTENČNÝCH ÚLOH

Predpokladom pre efektívne a účinné plnenie asistenčných úloh ozbrojenými silami je nielen ich adekvátna vybavenosť, teda disponovanie modernou výzbrojou, funkčnou technikou, vhodnou výstrojou, vrátane ochranných prostriedkov a pomôcok [bližšie 1], ale aj dôsledná príprava na plnenie uvedených úloh. Otázky spojené s prípravou na riešenie krízových situácií ako aj s ich samotným riešením upravujú Smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 39/2009 o príprave na riešenie krízových situácií a o ich riešení. V zmysle uvedených smerníc príprava na riešenie krízových situácií vzniknutých na území štátu si vyžaduje realizáciu celého radu činností, ako sú [6]:

- monitorovanie a analyzovanie rizík a hrozieb, ktoré môžu spôsobiť krízové situácie,
- vyhodnocovanie bezpečnostnej situácie SR,
- koordinovanie úloh pri príprave na riešenie krízových situácií s ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy,
- zabezpečovanie podpory iných riadiacich a výkonných prvkov krízového manažmentu na národnej úrovni pri odstraňovaní bezpečnostných rizík a hrozieb,

- zabezpečovanie odbornej prípravy vojakov a zamestnancov na riešenie krízových situácií,
- spracovanie plánov riešenia krízových situácií,
- koordinovanie prípravy, realizácie a vyhodnotenia cvičení krízového manažmentu.

Osobitná pozornosť sa v rámci prípravy venuje práve problematike plánovania realizácie asistenčných úloh a výcviku vojakov na plnenie týchto úloh.

3.1 PLÁNOVANIE VYKONANIA ASISTENČNÝCH ÚLOH

Napriek tomu, že pri plánovaní vykonania asistenčných úloh sa používa rovnaký proces operačného plánovania ako pri plánovaní iných druhov vojenských aktivít, osobitosti charakteristické pre asistenčné úlohy sa premietajú v nasledovných osobitných požiadavkách kladených na toto plánovanie [4]:

1. presne špecifikovať pojmy používané pri plánovaní asistenčných úloh;
2. jasne vymedziť vzťahy podriadenosti a nadriadenosti s ostatnými účastníkmi asistenčných úloh, najmä s civilnými organizáciami;
3. vyhodnotiť politickú, ekonomickú a vojenskú situáciu v priestore vykonávania asistenčnej úlohy;
4. vyhodnotiť miestne zvyklosti, kultúru, náboženstvo, národnostné a etnické skupiny;
5. stanoviť presne definované opatrenia na ochranu vlastných síl;
6. vymedziť zakázané zóny;
7. vyhodnotiť terén, počasie, infraštruktúru priestoru a povahy samotnej asistenčnej úlohy;
8. v nadväznosti na asistenčnú úlohu napláňovať možné činnosti na zabezpečenie ochrany jednotiek;
9. vziať do úvahy možnosť potrebnosti špeciálnych jednotiek, ako napr. jednotiek RCHBO, ženijných jednotiek, jednotiek vojenskej polície a pod.;
10. určiť zodpovednosť za kontakt s médiami a zásady ich informovania¹;
11. stanoviť spôsob informovania všetkých príslušníkov o stave a vývoji situácie².

3.2 VÝCVIK VOJAKOV NA PLNENIE ÚLOH NÁRODNÉHO KRÍZOVÉHO MANAŽMENTU

Počas nasadenia na plnenie asistenčných úloh sa vysielaný personál dostáva do nebezpečných situácií na zvládnutie ktorých musí dostať adekvátny výcvik. Možno konštatovať, že práve systém výcviku a výcvikové programy v OS SR vytvárajú

---

¹ Pozn.: V priebehu plnenia asistenčných úloh je záujem médií vždy vysoký, prípadné nehody a spôsobenie škôd vždy vyvolávajú veľkú pozornosť a môžu ovplyvniť (v negatívnom zmysle) vnímanie príslušníkov OS SR verejnosťou. Negatívne javy vyskytujúce sa v bezpečnostnom prostredí a v spoločnosti vôbec môžu negatívne naštříbiť aj dôveryhodnosť ozbrojených síl.

² Pozn.: Dobré porozumenie situácii umožňuje nielen predvídať jej ďalší vývoj, ale aj predchádzať prípadným incidentom a chrániť vojakov i obyvateľstvo. Včas informovať všetky svoje jednotky o relevantných udalostiach je teda významnou úlohou.

významný predpoklad pre účinné riešenie takýchto situácií. Skúsenosti z nasadenia OS SR pri riešení pomoci obyvateľstvu počas krízových situácií v minulosti ukázali, že ak nasadený vojak nepozná legislatívnu, prvky systému záchrany, zásady súčinnosti, život ohrozujúce predmety a nebezpečné látky, pravidlá bezpečnosti, ochranné prostriedky a pomôcky, spôsoby sebaistenia a záchrany, ale aj spôsoby prekonávania prekážok a únik z nebezpečenstva, môže ohroziť seba, svoj tím ale aj zdravie, život a majetok zachraňovaných osôb. Preto jednou z priorit, ktorú stanovil náčelník GŠ OS SR na výcvikový rok 2011, bolo „posilniť pripravenosť spôsobilostí jednotiek OS SR vyčleňovaných na plnenie úloh krízového manažmentu SR v rozsahu podľa situačných plánov na podporu orgánov verejnej moci pri riešení krízových situácií v podmienkach OS SR a monitorovaní radiačnej a chemickej situácie.“ Reflexiou na potrebu udržať nevyhnutné sily a spôsobilosti OS SR na úrovni pripravenosti umožňujúcej splniť úlohy národného krízového manažmentu vrátane pripravenosti veliteľstiev a štábov riadiť ich použitie v rozsahu situačných plánov na podporu orgánov verejnej moci pri riešení krízových situácií a monitorovaní radiačnej a chemickej situácie, bolo v roku 2011 schválené Nariadenie náčelníka GŠ OS SR na vykonávanie výcviku pre nasadenie OS SR pri riešení pomoci obyvateľstvu počas krízových situácií. V zmysle tohto nariadenia prebehol v roku 2011 výcvik jednotiek pozemných síl zameraný na zvládnutie domáceho krízového manažmentu, ktorý zahŕňal ako prípravu veliteľov a štábov, tak aj prípravu jednotiek na plnenie úloh v rámci riešenia krízových situácií, teda komplexnú prípravu na vyššie špecifikované hrozby, ktoré môžu na území SR nastať.

S cieľom zistiť, aké sú názory profesionálnych vojakov na ich pripravenosť na takýto typ nasadenia, bol v novembri 2011 v rámci riešenia spomínaného projektu výskumu a vývoja uskutočnený empirický dotazníkový prieskum. Prieskumu sa zúčastnilo 106 profesionálnych vojakov vykonávajúcich rôzne funkcie v rámci 22 zväzkov, útvarov, úradov a zariadení OS SR. Výber respondentov bol zámerný, pričom 47% respondentov (50 profesionálnych vojakov) bolo účastníkmi 3-mesačného Základného veliteľsko-štábného kurzu³ a 53% respondentov (56 profesionálnych vojakov) bolo príslušníkmi Práporu výcviku v Martine⁴. S ohľadom na obmedzený rozsah tohto príspevku prezentujeme len parciálne zistenia z uvedeného prieskumu.

Na otázku či je pre profesionálnych vojakov potrebný výcvik pre nasadenie v rámci poskytovania asistenčných služieb a odstraňovania následkov mimoriadnych udalostí odpovedalo takmer 92% respondentov kladne. S cieľom zvýšiť objektivitu výsledkov skúmania sme sa rozhodli zisťovať ďalšie názory na danú problematiku len u tých respondentov, ktorí už majú osobné skúsenosti s nasadením. Tento podsúbor tvorilo 34 profesionálnych vojakov (t. j. 68% pôvodného súboru respondentov). Uvedenú skupinu respondentov sme požiadali, aby špecifikovali mimoriadne udalosti,

---

³ Pozn.: Kurz je súčasťou kariérneho vzdelávania dôstojníkov OS SR a je organizovaný Centrom vzdelávania Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

⁴ Pozn.: Prápor predstavuje unikátne pracovisko, ktoré realizuje prakticky všetky dôležité výcviky. Organizuje a vykonáva vstupný odborný výcvik profesionálnych vojakov, ako aj špecializačné kurzy. Uskutočňuje tiež základné kariérne vzdelávanie a ďalší odborný výcvik poddôstojníkov.

pri ktorých boli v minulosti nasadení, výsledky ukázali, že najčastejšie išlo o nasadenie pri živelných pohromách, najčastejšie pri povodniach⁵. Bližšie pozri obrázok 1.

Obrázok 1 Pomoc vojakov pri povodniach v roku 2010

Ďalej sme respondentov požiadali, aby označili oblasti, v ktorých považujú prípravu vojakov na výkon činností spojených s týmto typom nasadenia za nedostatočnú. Výsledky ukázali, že je to najmä príprava zameraná na osobnú bezpečnosť (napr. používanie pomôcok pri záchranných prácach), potom nedostatok všeobecných informácií o nasadení príslušníkov OS počas krízových situácií (znalosť príslušnej legislatívy a pod.) a ďalej nedostatočná psychická príprava vojakov. Naopak najlepšie pripravení sa respondenti cítia byť v oblasti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany.

LITERATÚRA

- [1] KUSTROVÁ, M. *Modernizácia výzbroje, techniky a materiálu v OS SR*. R. In Armáda a znalostní spoločnosť – AKS 2011: Medzinárodná konferencia BVV Brno. Brno: Univerzita obrany 2011, ISBN 978-80-7231-789-9.
- [2] *Legislatíva krízového manažmentu Slovenskej republiky*. 2011. [online]. Dostupné na internete: <http://www.cvmpsvr.sk/projekty/8/Legislativa_KM.pdf>.
- [3] *Nariadenie náčelníka Generálneho štábu OS SR na vykonávanie výcviku pre nasadenie OS SR pri riešení pomoci obyvateľstvu počas krízových situácií*. 2011. [online]. Dostupné na internete: <<http://j7.mil.sk/aktualne/nariadenie-na-vykonavanie-vycviku-pre-nasadenie-pri-rieseni-...>>.
- [4] SALAGANIČ, J. 2011. Ozbromené sily a národný krízový manažment. In *Doktríny*. [online]. Dostupné na internete: <http://doctrine.vavyskov.cz/2011_1/2011_1_3e.html>.

---

⁵ Pozn.: Schopnosti OS zvládať uvedené úlohy sa preverili najmä v roku 2010, kedy si dlhotrvajúce záplavové dažde vyžiadali nasadenie vojakov a techniky až v troch operáciách (Mokrý mrak, Nekonečný dážď a Letná búrka). Náplňou práce vojakov bolo najmä budovanie a monitorovanie hrádzí, čistenie korýt riek a priepustov, odstraňovanie naplavenín a vyslobodzovanie civilných vozidiel zo zaplaveného priestoru. Je potrebné zdôrazniť, že výcvik takéhoto zamerania nebol plánovaný a ani sa do doby nasadenia nevykonával.

- [5] *Sily a prostriedky krízového manažmentu*. 2011. [online]. Dostupné na internete: <http://fsi.uniza.sk/kkm/odd/publikacie/km/km_kap4.pdf>.
- [6] *Smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 39/2009 o príprave na riešenie krízových situácií a o ich riešení*. 2011. [online]. Dostupné na internete: <<http://ovn.mil.sk/>>.
- [7] *Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme*.

Článok recenzoval:
doc. Ing. M. Monoši , PhD.

